

K PRÁCI OPERAČNÝCH ŠTÁBOV PRI PRÍPRAVE A VEDENÍ SÚČASNÝCH OPERÁCIÍ

Súčasná generácia vojenských kádrov tvoriaca pracovné kolektívy na jednotlivých prvkoch velenia štábu operačného stupňa sa s úctou vracia k cenným poznatkom získaným Sovietskou armádou ve Veľkej vlasteneckej vojne. Hlavne pamäte maršálov Žukova, Vasilevského, Bagramiana a iných nám pomáhajú k vytvoreniu reálnejšej predstavy o problémoch a zložitosti práce operačných štábov. Spojujeme tieto skúsenosti so súčasnou teóriou o velení v útočnej operácii v nových štruktúrach velenia pri riadení vojsk vyzbrojených modernou bojovou technikou. Intenzívne si uvedomujeme hrozbu možnej jadrovej vojny a zložitost situácie, ktorá by po jej rozpútaní nastala pre vojská a orgány velenia.

Za posledné roky boli v oblasti velenia získané mnohé poznatky, ktoré vo svojom súhrne presvedčivo podtrhujú potrebu na základe najnovších poznatkov vedy a skúsenosti štábov analyzovať kladné aj záporné stránky tohto procesu a hľadať cesty pre jeho ďalšie skvalitňovanie.

V článku postupne rozvediem poznatky z väzieb orgánov velenia operačných stupňov na nadriadené a podriadené stupne velenia; na súčinnostné orgány velenia a vnútorné väzby na jednotlivých prvkoch velenia; ďalej poznatky z vnútornej štruktúry a obsahu práce VS operačného stupňa z hľadiska presnej činnosti a tým aj vytvorenia podmienok pre funkčnú schopnosť celého systému velenia na danom operačnom stupni.

Poľné velenie operačného stupňa sa člení na veliteľské stanovište, záložné veliteľské stanovište a tylové veliteľské stanovište. Na riešenie jednotlivých úloh sa z veliteľského stanovišta vyčleňuje vzdušné miesto velenia a predsunuté miesto velenia. V niektorých prípadoch môže byť z veliteľského stanovišta vyčlenené aj pomocné veliteľské stanovište.

Hlavným prvkom velenia je **veliteľské stanovište**. Naň prichádzajú úlohy z nadriadených stupňov velenia a hlavné informácie z podriadených stupňov velenia, súčinnosťných stupňov velenia a od susedných štábov. Z neho vychádzajú úlohy pre podriadené stupne velenia, hlásenia nadriadeným stupňom velenia a informácie pre ZVS a TVS a pre súčinnosťné a susedné štáby.

Tylové veliteľské stanovište predkladá hlásenia nadriadeným stupňom velenia a prijíma informácie od podriadených stupňov velenia a súčinnosťných štábov prevažne v tylových oblastiach.

Záložné veliteľské stanovište je trvalým prvkom velenia a rozvíja sa súčasne s veliteľským stanovišťom. Hlavné informácie preberá však z veliteľského stanovišťa tak v oblasti prevzatých úloh od nadriadeného, ako i v oblasti informácií od podriadených, súčinnosťných štábov a susedov. Môžu mu byť pridelené niektoré čiastkové úlohy v zbere informácií a vo velení vojskám.

Uvedené prvky velenia môžu plniť svoju funkciu len za predpokladu zabezpečenia nepretržitého mnohokanálového utajeného spojenia, ako medzi sebou navzájom, tak každý osobitne s nadriadeným stupňom, s podriadenými stupňami velenia a so súčinnosťnými a susednými štábmi.

Aby mohlo veliteľské stanovište v systéme miest velenia plniť svoju hlavnú radiáciu, súčinnosťnú a informačnú funkciu, musí jeho činnosť vychádzať z presnej znalosti stanovených cieľov a úloh operácie, situácie, stavu a možnosti svojich vojsk, susedov a súčinnosťných vojsk. O situácii, stave, zámysle a možnostiach vojsk nepriateľa musí mať také informácie, ktoré mu umožnia predstihnúť nepriateľa v jadrových, palebných a leteckých úderoch i v prechode do útoku na rozhodujúcich smeroch a zároveň včas organizovať obranné opatrenia na tých smeroch, kde útočnú činnosť nepriateľa nie je v našich silách zmariť.

Tomuto obsahu práce zodpovedá súčasná vnútorná štruktúra veliteľského stanovišťa operačného stupňa.

Hlavné poznatky z vonkajších väzieb sa viažu k informačnému systému a k rušivým javom spôsobeným tak technickými prostriedkami, ako i ľudským činiteľom.

Bez nevyhnutých informácií ako je známe nie je schopný účelovo pracovať žiadny systém ani od seba závislých niekoľko systémov. Najpotrebnejšími informáciami pre účelnú prácu štábov sú informácie o nepriateľovi a vlastných vojskách. Nemôžeme však pre každý prvok vnútornej štruktúry veliteľského stanovišťa, alebo pre záložné a tylové veliteľské stanovište, súčinnosťné a susedné štáby dodávať informácie z týchto dvoch oblastí v plnom rozsahu. Diferencovanosť v odovzdávaných informáciách vychádza jednak z potrieb utajenia niektorých údajov a zároveň z prehodnotenia samotnej potreby danej informácie pre prácu jednotlivých prvkov v danom systéme.

Všetky informácie sa na veliteľskom stanovišti sústreďujú v **informačnom stredisku**, ktoré je súčasťou skupiny veliteľa a štábu. Význam cieľavedomej presnej a včasnej práce tohto strediska je daný tým, že jedine na základe jeho údajov môžeme zabezpečiť zladenú prácu na VS, ZVS, TVS, na súčinnosťných štáboch a so susednými štábmi. Už len tá skutočnosť, že musí informácie diferencovať, že musí stanovovať časový sled ich dodávania a že musí viesť presný prehľad o obsahu, čase a adresátoch, ktorým boli informácie doručené, stavia do popredia výber ľudí do informačného strediska, ich cieľavedomú dlhodobú prípravu a technické vybavenie ich pracoviska. Nie je zanedbateľná ani vnú-

torná deľba práce v informačnom stredisku. Každý jeho pracovník musí mať presne vymedzenú zodpovednosť.

Aby informačné stredisko mohlo plniť svoju úlohu, musia do jeho „banky dát“ prichádzať presné a včasné informácie zo základných zdrojov, ktorými sú na veliteľskom stanovišti — za nepriateľa — **miesto velenia spravodajského náčelníka** a za vlastné vojská — **skupina smerových dôstojníkov strediska bojového velenia**. Za súčinnosťné a susedné štáby — **informačné stredisko týchto štábov**. Niektoré dôležité informácie odovzdáva náčelníkovi informačného strediska osobne náčelník operačného orgánu.

Dôležitú úlohu v práci poľného štábu operačného stupňa zohráva **plánovacia skupina**. Vo svojej práci vychádza z úloh prevzatých od nadriadeného stupňa, z pokynov veliteľa, NŠ, NOS, z informácií o vlastných vojskách a o nepriateľovi. ňou spracované návrhy na rozhodnutia a plány by mali vytvárať optimálne podmienky pre splnenie operačných úloh vojskami, dokonalé zladenie bojovej činnosti druhov ozbrojených síl a druhov vojsk a služieb a nepretržitú súčinnosť medzi jednotlivými prvkami operačnej zostavy a so susedmi v záujme splnenia úloh a cieľa operácie.

Plánovacia skupina je hlavným využívatelom možností výpočtového strediska, pretože bez presných prepočtov pomerov síl, palebných a úderných možností vlastných vojsk a nepriateľa by nebola schopná navrhovať reálne úlohy pre vojská ani opatrenia na predstihnutie nepriateľa v paľbách a v úderoch.

Náčelník plánovacej skupiny je prítomný pri vyhlasovaní zámyslov a rozhodnutí veliteľa a pri plnení jeho pokynov a pokynov NŠ, NOS musí pri príprave návrhov a plánov úzko spolupracovať s vyčlenenými plánovacími na správach — oddeleniach štábu aj s plánovacími súčinnosťných a susedných štábov. Musí včas upozorňovať na vyskytujúce sa disproporcie pri plnení vydaných pokynov a predkladať nové zdôvodnené návrhy. Plánovacia skupina spravídla vytvára podskupiny na riešenie takých úloh, ktoré vyžadujú trvalú zladenosť jej pracovníkov.

Hlavnou podskupinou je **podskupina spracovávaní grafických a písomných zámyslov a rozhodnutí**. Ďalej je to podskupina na riešenie otázok **ochrany pred účinkami ZHN, vedenia prehľadu o bojaskopnosti vojsk a zabezpečovania výpočtov pomerov síl a podskupina plánovania preskupenia a presunov pri zaujímaní operačnej zostavy** a v priebehu operácie, ktorá zladuje všetky presuny a prídelenie priestorov v pásme zásobenia operačného zväzu.

Každá z uvedených podskupín potrebuje pre svoju prácu informácie takmer od všetkých správ poľného štábu a zároveň stanoviská k spracovávaným návrhom. Získavať tieto informácie a konzultovať pripravované návrhy v relatívne krátkom čase je úloha veľmi ťažká a vyžaduje od správ druhov vojsk a služieb jednak neprestajnú znalosť situácie o stave svojho druhu vojska, ale i pohotovosť doručovať informácie a oznamovať stanoviská.

Na riešenie úloh zabezpečenia nepretržitého a spoľahlivého velenia sa na veliteľskom stanovišti operačného stupňa vytvára **skupina organizácie miest velenia**. Poslaním tejto skupiny nie je len splánovať, zabezpečiť a riadiť zvinovanie, presuny a rozvinovanie veliteľského stanovišťa a zladenie s ním z hľadiska času a priestoru, aj presuny a rozvinovania ZVS, TVS a veliteľských stanovišť podriadených stupňov velenia, ale i zabezpečiť presný chod služby, obranu a ochranu veliteľského stanovišťa. A v tomto smere sa doposiaľ vyskytuje nemálo problémov. Povšimnime si bližšie tie, ktoré je možné vyriešiť samotným zlepšením orgnizácie práce skupiny zabezpečenia veliteľského stanovišťa.

V práci skupiny organizácie miest velenia si povšimnime ešte jednej skutočnosti, ktorej opomenutie narušá organizované presuny veliteľského stanovišťa. Na základe množstva a zložitosti techniky rozmiestnenej na veliteľskom stanovišti musíme počítať, že na jeho zvinutie treba 2,5 h a na rozvinutie 3 h. Dôležité je si uvedomovať hlavne dobu potrebnú na zvinutie, aby sa na základe nej stanovil presný grafikon a postupnosť jednotlivých činností od vydania rozhodnutia pre zaujatie nového veliteľského stanovišťa a zároveň, že toto rozhodnutie je treba vydať náčelníkovi organizácie miest velenia minimálne 3 h pred začatím zvinovania VS, aby sám mal možnosť vydať potrebné rozkazy a pokyny.

Náčelníkom tejto skupiny môže byť správca štábu. Skupina sa člení na **podskupiny ochrany a obrany, obsluhy a dopravy**. Velenie a štáb každej z podskupín sa vytvára z dôstojníkov a praporčíkov AHO a prevádzkového útvaru.

Poslanie jednotlivých podskupín je zrejmé z ich samotného pomenovania, preto sa čiastkovo zmienim o **podskupine obsluhy veliteľského stanovišťa**. Táto podskupina zabezpečuje činnosť technických zariadení na jednotlivých pracoviskách veliteľského stanovišťa, t. j. vnútorných zariadení štábných autobusov (spoj. techniky, svetla, tepla, vody), odpočinkových zariadení, predajne, sociálnych zariadení atď. Štáb skupiny obsluhy musí určiť zo svojich počtov zodpovedného vojaka z povolania za každé zo 4 hlavných pracovísk skupiny bojového velenia (pre skupinu veliteľa a štábu, skupinu politickej správy, skupinu druhov vojsk a špeciálnych vojsk a pre operačné skupiny) a okrem toho navyše jedného vojaka z povolania zodpovedného číste za činnosť uvedených technických zariadení v stredisku bojového velenia. Pri presnom stanovení funkčnej zodpovednosti uvedeným vojakom z povolania je zabezpečené, že pri vzniku poruchy vie personál daného pracoviska na koho sa obrátiť, pritom dotýčny je rýchlo dosažiteľný a je predpoklad rýchleho odstránenia poruchy, ktorá hlavne na osvetlení dokáže spôsobiť vážne neprijemnosti. Správne rozdelenie zodpovednosti a presnej funkčnej náplne štábu a personálu skupiny **obsluhy vytvára podmienky pre organizovanú prácu celého operačného štábu**.

Z načrtnutého obsahu práce základných pracovných skupín veliteľského stanovišťa a z ich väzieb na správy druhov vojsk a služieb, na súčinnosť a susedné štáby vyplýva, že práca na veliteľskom stanovišti nemôže mať nejaký uzavretý kolobeh, po ktorom by mohla nasledovať prestávka na prehodnotenie vykonaného alebo na prípadný odpočinok. Ide tu o nepretržitý, náročný, ľudí vyčerpávajúci proces, vyžadujúci presnú zladenosť a činnosť každého prvku a od samotných pracovníkov jednotlivých skupín i náčelníkov vyžaduje psychickú pevnosť i myšlienkovú pohotovosť a taktnosť.

K obsahu práce poľného velenia operačného stupňa

V článku nebudem rozoberať obsah práce štábov vo všetkých obdobiach ich činnosti, a to by ani nebolo účelné, pretože mnohé state by sa opakovali. Preto v ďalšom, z hľadiska obsahu práce, venujem pozornosť jednému z dôležitých období a síce **prielomu nepriateľskej obrany s použitím klasických prostriedkov ničenia**.

Prielom je takou epizódou operácie, ktorá na operačnom štábe vyžaduje azda najviac prepočtov potrebných k tomu, aby všetky činnosti boli presne zladené z hľadiska času a priestoru. Je tomu tak preto, že na úsek prielomu musíme sústrediť v krátkom čase veľké množstvo bojovej techniky a munície a že je treba presne zladit' ničenie objektov nepriateľa s postupom útočiacich vojsk.

Pre názornosť uvediem, že napr. pri plánovanej spotrebe delostreleckej munície na obdobie len palebnej prípravy 1,5 palebného priemeru je potreba pre prístup tejto munície pre jeden delostrelecký oddiel 18—27 áut (PV3S). Ak bude uskutočňovať prielom len 1 divízia v šírke 4 km, požadovaná hustota 100 hlavní na 1 km, to vyžaduje sústrediť 400 hlavní, t. j. 25 delostreleckých oddielov. Tieto oddiely budú zaujímať palebné postavenie v plukovních, divíznej a armádnej delostreleckej skupine.

Na čiare PDS môže byť do 8 delostreleckých oddielov, čo predstavuje potrebu 216 áut munície; na čiare DDS môže byť do 7 delostreleckých oddielov, čo predstavuje 189 áut munície a na čiare ADS môže byť do 10 delostreleckých oddielov, čo predstavuje 270 áut munície. Z uvedeného vyplýva, že len do pásma prielomu jednej divízie treba prísunúť 675 áut munície na palebnú prípravu prielomu pri spotrebe 1,5 palebného priemeru. Táto munícia sa bude navážať do palebných postavení v čase bezprostredných príprav na prielom. Celková dĺžka kolóny 675 áut s municiou predstavuje pri minimálnych vzdialenostiach medzi vozidlami 25 m—20 km. Pri presune muničných vozidiel po 3 pochodových osiach na každej osi bude dĺžka kolóny do 7 km, čo pri rýchlosti 15 km za hodinu predstavuje čas na prechod kolóny jedným bodom 28 minút. Celkový čas potrebný na prísun munície bude možné skrátiť tým, že sa naložené vozidlá na každej osi presunú do vyčkávacieho priestoru do 20 km od predpokladaných palebných postavení. Tým na presun do palebných postavení a návrat za čiaru rozvíjania vojsk na prielom môžeme počítať asi 2 hodiny, na vyzloženie munície v palebných postaveniach do 1 h, t. j. dovedna 3 hodiny. Tieto skutočnosti treba rešpektovať z hľadiska zabezpečenia prielomu municiou.

Ďalšími prepočtami pri plánovaní prielomu budú prepočty spojené so zladením komplexného palebného ničenia s postupom útočiacich vojsk. Tu je dôležité v rámci komplexného palebného ničenia časovo a priestorovo presne zladíť údery letectva a vrtuľníkov palebnej podpory s paľbami delostrelectva, PTRS, tankov a ostatných zbraní v rámci jednotlivých období komplexného palebného ničenia s ohľadom na postup vojsk konajúcich prielom.

Súbežne s týmito prepočtami treba zladíť prepočty na vytvorenie priechodov v nepriateľských zátarasoch a na činnosť OZP.

Samotné komplexné palebné ničenie pri prielome je prepočtom najzložitejším. Vychádza zo stanovenia potrebného stupňa ničenia jednotlivých objektov nepriateľa na základe ktorého sa vypočíta potrebná hustota hlavní na 1 km prielomu a stanoví sa celkový rozsah palebných úloh a potreba rakiet, munície, vzletov a pod. Ďalej sa vypočítavajú palebné možnosti jednotlivých zbraňových systémov a na základe toho sa pridelujú úlohy na vykonávateľov.

Súbežne s týmito prepočtami sa spracúvajú prepočty pomerov síl, prepočty prípustných strát vlastných vojsk z hľadiska splnenia úloh v komplexnom palebnom ničení.

Tieto hlavné prepočty a rozsah úloh pri prielome vyžaduje aj zodpovedajúci rozsah, obsah a formu dokumentácie.

K spracovávaní dokumentácii v štáboch

Za posledné roky v súvislosti s rozpracovaním nových prvkov v operačnom umení narastá adekvátne aj rozsah operačnej dokumentácie, a to ako grafickej tak písomnej. Aj keď sa dári z roka na rok viac používať výpočtovú techniku (v súčasnosti sa využíva 14 programov zahrňujúcich všetky hlavné oblasti pri-

pravy a vedenia operácie], rozsah práce na dokumentoch sa zvyšuje. Najväčším problémom je zvládnuť v období plánovania operácie spracovanie tých dokumentov, ktoré z hľadiska obsahového prepojenia vyžadujú, aby sa spracúvali súbežne. K takýmto dokumentom sa radí: Plán útočnej operácie, Plán prvého jadrového úderu, Plán účasti v protivzdušnej operácii, Plán komplexného palebného ničenia a Plán zaujatia operačnej zostavy a operačného prikrytia. Gestorom všetkých prečíslených 6 plánov je operačná správa a prax potvrdzuje, že do každej skupiny treba vyčleniť dvoch dôstojníkov operačného smeru okrem dôstojníkov ostatných odborností. Pri vyčlenení 12 dôstojníkov plánovacieho oddelenia operačnej správy už zostávajú pri jeho plnom obsadení len dvaja dôstojníci na spracúvanie ostatných písomných a grafických dokumentov. Táto napätosť si vynucuje hľadať ďalšie cesty na zníženie počtu grafických dokumentov. Ako možné sa javí napr. nespracúvať na samostatnej mape Plán prvého jadrového úderu — postačovalo by na mape Plánu operácie a takisto Plánu účasti v protivzdušnej operácii z hľadiska obsahu úloh by bolo možné vyjadriť oba na jednej mape.

Načrtnuté obsahové otázky práce operačných štábov a problémy, ktoré v súčasnosti riešime so zaškoľovaním nových pracovníkov, ktorými sa každoročne pri zákonnitej obmene kádrov operačné štáby dopĺňajú, stavajú do popredia otázky starostlivého výberu dôstojníkov za vedúcich pracovných skupín v poľnom štábe, správne rozostavenie ostatných podľa ich predpokladov pre prácu a pre nových dôstojníkov vytvorenie atmosféry dôvery vo vlastné sily, pocit užitočnosti ich práce pre celý pracovný kolektív, do ktorého sú zaradení. V príprave každého poľného štábu je dôležité určiť ciele prípravy pre prácu v poli na základe hlbkej analýzy rozsahu úloh, stavu pripravenosti jednotlivcov a zladenosti pracovných kolektívov a v ich príprave starostlivo zladovať individuálnu a skupinovú teoretickú i praktickú prípravu.